

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Харківської державної академії культури, м. Харків, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво на підставі прилюдного захисту дисертації на тему «Оцифрування фондів бібліотек України» за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа 09 лютого 2023 року Шевченко М. О.

Шевченко Марина Олександрівна 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Харківську державну академію культури за спеціальністю «Інформаційна бібліотечна та архівна справа» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» та здобула кваліфікацію магістра з інформаційної, бібліотечної та архівної справи.

Навчалась в аспірантурі ХДАК з 01 жовтня 2018 року по 30 вересня 2022 року. Нині працює бібліографом 1 категорії інформаційно-бібліографічного відділу бібліотеки Харківської державної академії культури.

Дисертацію виконано в Харківській державній академії культури Міністерства культури та інформаційної політики України (м. Харків).

Науковий керівник: Кушнарєнко Наталя Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Харківська державна академія культури Міністерства культури та інформаційної політики України, професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень.

Здобувачка має 18 наукових публікацій за темою дисертації, з них 2 статті в періодичних наукових виданнях інших держав, 4 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Шевченко М. О. Критерії відбору документів для оцифрування історико-культурної спадщини України // Вісник Харківської державної академії культури: зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 54. С. 73–81. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.054.07>.

2. Шевченко М. О. Цифрові архіви періодичних видань: сучасні виклики для України // Вісник Харківської державної академії культури: зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 56. С. 114–127. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.056.11>.

3. Шевченко М. Краєзнавчі документи: пріоритетний об'єкт оцифрування // Вісник Книжкової палати. 2020. № 1. С. 34–38. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.1\(282\).34-38](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2020.1(282).34-38).

4. Shevchenko M. O. European Union experience in digitizing historical and cultural heritage: ways of implementation in Ukraine // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences. 2020. VIII(38), iss. 230. P. 71–75. DOI: <https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-230VIII38-17>.

5. Szewczenko M. Projekty digitalizacji zbiorów bibliotek na Ukrainie // Zarządzanie Biblioteką. 2021. Nr 1 (13). S. 149–160. URL: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/ZB/article/view/6778>.

6. Шевченко М. Авторське право в контексті оцифрування документів ХХ століття бібліотеками України: законодавчий і техніко-технологічний аспекти // Вісник Книжкової палати. 2022. № 7. С. 13–23. DOI: [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2022.7\(312\).13-23](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2022.7(312).13-23).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Кунанець Н. Е., доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник, професор, Національний університет «Львівська політехніка», професор кафедри інформаційних систем та мереж, із зауваженнями:

1) у науковій новизні дисертаційного дослідження та висновках дисертаційної роботи констатується про розроблення інноваційних моделей організації оцифрування документної спадщини України, проте у тексті дисертації про них не згадується, незважаючи на наявність одноіменного підрозділу 3.2. Доцільно було б пояснити, який зміст дисертантом вкладається у це словосполучення. Очевидно мова йде про вербальну модель процесів оцифрування документної спадщини, але про це мало б бути зазначено;

2) у підрозділі 1.1 «Стан наукової розробленості проблеми оцифрування бібліотечних фондів» при перераховуванні переваг створення та використання цифрових копій документів згадується про забезпечення доступу до документів людям з інвалідністю. Проте надалі в тексті дисертаційної роботи про інформаційні потреби цієї категорії користувачів в контексті технологій оцифрування не згадується;

3) поданий у підрозділі 1.3 «Міжнародні та національні нормативно-правові акти збереження та оцифрування документів» аналіз охоплює надто широкий спектр питань щодо збереження документної спадщини, які закріплені в міжнародних документах;

4) у дисертації доцільно було б детальніше проаналізувати науково-методичне забезпечення, рекомендації щодо використання технологій оцифрування документів, які розроблені провідними бібліотеками України;

5) у висновках до третього розділу коротко було зазначено про потребу в підготовці кадрів для оцифрування. Оскільки цей аспект є невід'ємною ланкою в ефективній реалізації програми оцифрування документів, важливо було б більше уваги приділити цьому питанню за двома напрямками: 1) підготовка висококваліфікованих фахівців у ЗВО України та 2) перепідготовка та підвищення кваліфікації співробітників бібліотек. Слід було б проаналізувати наявний у бібліотеках України досвід з оволодіння навичками роботи з апаратним та програмним забезпеченням для оцифрування та опрацювання цифрових копій тощо.

Загуменна В. В., кандидат педагогічних наук, професор, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, професор кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, із зауваженнями:

1) суттєво збагатили б дисертаційне дослідження результати опитування бібліотек України щодо апаратного та програмного забезпечення, яке використовується ними при оцифруванні документів та обробці цифрових копій, а також навчання бібліотечних працівників технологіям оцифрування;

2) бажаним було би більш чітко визначення критеріїв та принципів відбору країн, які обрала дисертантка для характеристики національних проєктів оцифрування бібліотечних фондів;

3) варто було б навести в тексті дисертації більш розгорнуте визначення сутності термінів «цифрова реституція» та «цифрова репатріація» за аналогією з термінами «оцифрування» та «цифровізація».

Мар'їна О. Ю., доктор наук із соціальних комунікацій, доцент, Харківська державна академія культури, завідувач кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень, із зауваженнями:

1) у дисертації представлено контент-аналіз цифрових бібліотек та цифрових колекцій провідних бібліотек України, який містить як кількісні, так і якісні показники, але більш показовими були б надані дані у відсотковому відношенні оцифрованих документів до загального бібліотечного фонду;

2) у параграфі 3.2 «Інноваційні моделі оцифрування документної спадщини бібліотеками України» розглядаються: 1) документи, які зберігаються в українських установах культури та пам'яті; 2) документи, які зберігаються в особових та родинних архівах в Україні; 3) документи, які зберігаються в закордонних установах культури та пам'яті; 4) документи, які зберігаються в особових та родинних архівах за кордоном. Таке представлення є досить цінним з наукової точки зору, але є дещо широким та виходить за межі завдань заявленої теми дисертації.

Кобелев О. М., доктор наук із соціальних комунікацій, доцент, Харківська державна академія культури, професор кафедри цифрових комунікацій та інформаційних досліджень, із зауваженнями:

1) на початку параграфа 3.1 «Критерії пріоритетності оцифрування документів бібліотеками України» було виокремлено дві концепції оцифрування: суцільну (оцифрування всіх документів або переважної більшості) та вибірково (оцифрування пріоритетних груп документів). Доречним було б більш докладніше розкрити сутність вибіркової концепції, яка має тяжіти до формування певного контексту з логічним поєднанням сукупності ознак: типо-видової, тематичної, хронологічної, топографічної, мовної тощо;

2) доцільно було б навести критерії пріоритетності для оцифрування не лише виокремлених трьох пріоритетних груп документів 1) рукописні книги, стародруки, інші цінні та рідкісні книжкові видання, унікальні примірники; 2) періодичні видання; 3) аудіовізуальні документи, але й інших названих видань (зокрема, аркушевих, картографічних тощо), оскільки, як правильно було зазначено здобувачкою, що для деяких бібліотек саме ці документи можуть становити пріоритет в оцифруванні;

3) розгляд процесу оцифрування фондів бібліотек України в контексті організації та інтенсифікації бібліотечного виробництва, підвищення бібліотечно-інформаційного потенціалу, на наш погляд, надало б дослідженню додаткової наукової та практичної значущості.

Давидова І. О., доктор наук із соціальних комунікацій, професор, Харківська державна академія культури, професор кафедри цифрових

комунікацій та інформаційних досліджень Харківської державної академії культури, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» — членів ради,

«Утрималися» — членів ради

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Харківської державної академії культури, м. Харків присуджує Шевченко Марині Олександрівні ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 029 Інформаційна бібліотечна та архівна справа.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Ірина ДАВИДОВА